

“Tepegöz Dobruca Masalları”

Ali TORUN

Türklük, merkezden muhite yayıldığı zamanlarda bir çok evladını ve dolayısıyla kültürünü gittiği yerlere bırakmış; muhitten merkeze doğru çekildiğinde de bu evlatlarının bir kısmını, tabii olarak da kültürünü oralarda bırakmıştır. Tanıtımını yapacağımız eser, o zamanlardan ve o coğrafyadan gelmektedir.

Bu sıcak nefes; Dobruca havalisine Osmanlılar zamanında yerleştirilen Kocacık, Naldöken yürükleriyle, bir kısmı daha erken dönemlerde (IX-XIII. asır) Karadenizin Kuzey havzasından akıp gelen Aktav, Tırhala, Bozapa yürükleri, 1556'da Ruslar'ın Astrahan'ı almalarıyla Karadeniz sahillerine, Dnestr ile Tuna nehri arasına gelip yerleşen Nogay, Kırım Türklerinin torunlarından gelmektedir. Bilhassa bu hadiseler masalların diline de aksettirmiştir. Aynı masafda Oğuz, Kırım, Nogay Türkçesine ait hususiyetlerin bulunması **bu sebebledir.**

Dobruca'daki Türk kültürü ile ilgili çalışmalar I. Dünya Harbi'nden sonra başlamış, Dobruca Dergisi (Analele Dobrogei), Dobruca Arşivleri (Arhiva Dobrogei) Dergisi, Emel Dergisi bu çalışmalara önemli ölçüde hizmette bulunmuştur. Dobruca Türkleriyle ilgili olarak Kriterion Kitabevi Bostorgay (Ahmet Naci G. Ali, Mehmet Abably, Nuri Vuap, **Bozorgay**, Kriterion, Bükreş, 1980) ve Bülbül Sesi (Mehmet Ali Ekrem, **Bülbül Sesi**, Kriterion Kitabevi, Bükreş 1981) isimli eserleri neşretmiş, 1985'te de yazımıza konu olan **Tepegöz Dobruca Masalları'nı** neşretmiştir.

Kitap, birinci hamur kağıda basılmış, kapak kompozisyonu Boitor Mahil tarafından yapılmıştır.

Kitaptaki 55 adet masal, Mehmet Ali Ekrem ve Mehmet Ali Hilmiye tarafından ilmî usullere sadık kalınarak teyple derlenmiş ve yayına hazırlanmıştır.

Kitap; önsöz (s. 5-12), metinler (s. 13-285), sözlük (s. 286-291), kaynak kişiler listesi (s. 292-293) ve içindekiler (s. 294-296) bölümlerinden oluşmaktadır.

Masallar, konularına göre tasnif edilmiş, altı bölüme ayrılmıştır. Buna göre :

Birinci bölümde: Devler, yılanlar, insanlığın başına musallat olan diğer yaratıklara karşı kahraman kişilerin mücadelesine konu olan 7 masal;

İkinci bölümde: Güzelliği, becerikliliği çalışkanlığından dolayı üvey anne, kız kardeşleri ve diğer yakınları tarafından kısıncılan kız masallarından 12 masal;

Üçüncü bölümde: Sabır, tasa, bedeni kusurlara, iyilik bilmezliğe ve nankörlüğe bağlı 5 masal;

Dördüncü bölümde: Aile üyeleri arasındaki ilişkileri aksettiren 12 masal;

Beşinci bölümde: mütevazilik, çalışkanlık, doğruluğun meyvelerini örnekleyen 7 masal;

Altıncı bölümde: Doğruluk, elseverlik, yüreklilik ve bunların tersini oluşturan haksızlık, nankörlük konularında 12 masal mevcuttur.

Kitaba adını veren Tepegöz'ün iki varyantı birinci bölümdedir. Bu ismin seçilmesi kendilerinin de belirttiği gibi gayet mühimdir. Zira Dede Korkut Destanları, **Türklüğün sözlü tarihi** olarak onunla birlikte çok geniş bir coğrafyaya yayılmış, muhtelif varyantları teşekkül etmiştir. Bu itibarla Türk Birliğinin sembolü haline gelmiştir. Yine, Ediye Batur, Şara Batur adlarıyla, aynı isimdeki Türk Destanlarının iki varyantı masal adı altında altıncı bölümde yer almaktadır.

Türklüğün kültürel bütünlüğünü ve birliğini ortaya koyan folklorla ilgili bu tür çalışmalar arttıkça sevincimiz bir kat daha artmaktadır. Bu çalışmanın bizi sevindirmesi bu sebebledir.